

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ORTADOĞU ve AFRİKA ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI
ORTADOĞU SİYASİ TARİHİ DERSİ

ABD’NİN ORTADOĞU’DAKİ ASKERİ VARLIĞI
ve ASKERİ GELECEĞİ

Hazırlayan

İzzettin ARTOKÇA

128271120

Ankara-2012

İÇİNDEKİLER

İçindekiler.....	i
Kısaltmalar.....	iii
I. GİRİŞ.....	1
II. ABD’NİN İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASINDAKİ DÖNEMDEKİ ORTADOĞU POLİTİKASI	1
III. ABD’NİN ASKERİ KAPASİTESİ	8
IV. ABD’NİN ORTADOĞU’DAKİ ASKERİ ÜSLERİ.....	13
IV.I. Afganistan.....	14
IV.I.I. Camp Eggers.....	14
IV.I.II. Camp Dwyer.....	14
IV.I.III. Camp Leatherneck.....	14
IV.I.IV. Camp Rhino.....	15
IV.I.V. FOB Delhi.....	15
IV.I.VI. FOB Delaram.....	15
IV.I.VII. Bagram Hava Sahası.....	16
IV.I.VIII. Celalabad Havalimanı.....	16
IV.I.IX. Kabil Uluslararası Havalimanı.....	17
IV.I.X. Kandahar Uluslararası Havalimanı.....	17
IV.I.XI. Mezar-ı Şerif Havalimanı.....	18
IV.I.XII. Şindand Havalimanı.....	19
IV.II. Bahreyn.....	19
IV.II.I. Deniz Destek Gücü (Naval Support Activity).....	19
IV.II.II. Şeyh İsa Hava Üssü.....	20
IV.III. Kuveyt.....	20
IV.III.I. Ahmed El Cabir Hava Üssü.....	20
IV.III.II. Ali Es Salim Hava Üssü.....	21
IV.IV. Birleşik Arap Emirlikleri-Cebel Ali Limanı.....	21
IV.V. Umman.....	22
IV.V.I. Mesiyra Hava Üssü.....	22

IV.V.II. Temriyt Hava Üssü.....	22
IV.VI. Katar- El Udeyd Hava Üssü.....	23
IV.VII. Suudi Arabistan- El İskan Köyü Hava Üssü.....	24
IV.VIII. Türkiye- İncirlik Hava Üssü.....	24
V. ABD’NİN ORTA DOĞU’DAKİ ASKERİ GELECEĞİ.....	25
VI. SONUÇ.....	27
KAYNAKÇA.....	28

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AMISOM	: African Mission in Somalia
BINUB	: United Nations Integrated Office in Burundi
BINUCA	: United Nations Integrated Peacebuilding Office in the Central African Republic
CENTO	: Central Treaty Organization (Merkezi Antlaşma Örgütü)
CMP	: Committee of Missing Persons in Cyprus
CNMC	: Cameroon Nigeria Mixed Commission
ISAF	: International Security Assistance Forces
MINURCAT	: United Nations Mission in the Central African Republic and Chad
MINURSO	: United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara
MINUSTAH	: United Nations Stabilization Mission in Haiti
MONUA	: United Nations Observer Mission In Angola
MONUSCO	: United Nations Organization Stabilization Mission in the Dem. Rep. of the Congo
NATO	: North Atlantic Treaty Organization
OAPEC	: Organization of Arab Petroleum Exporting Countries
ONUB	: United Nations Operation in Burundi
RC	: Regional Command
SGGOS	: Secretary-General's Good Offices in Cyprus

SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
UNAMA	: United Nations Assistance Mission in Afghanistan
UNAMI	: United Nations Assistance Mission for Iraq
UNAMID	: African Union - United Nations Hybrid Operation in Darfur
UNAMSIL	: United Nations Mission in Sierra Leone
UNDOF	: United Nations Disengagement Observer Force
UNFICYP	: United Nations Peacekeeping Force in Cyprus
UNIFIL	: United Nations Interim Force in Lebanon
UNIIC Commission	: United Nation's International Independent Investigation
UNIPSIL	: United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone
UNMEE	: United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea
UNMIK	: United Nations Interim Administration Mission in Kosovo
UNMIL	: United Nations Mission in Liberia
UNMIN	: United Nations Mission in Nepal
UNMIS	: United Nations Mission in the Sudan
UNMIT	: United Nations Integrated Mission in Timor-Leste
UNMOGIP	: United Nations Military Observer Group in India and Pakistan
UNOCI	: United Nations Operation in Côte d'Ivoire
UNOGBIS	: United Nations Peacebuilding Support Office in Guinea-Bissau
UNOMIG	: United Nations Observer Mission in Georgia
UNOTL	: United Nations Office in East Timor

UNOWA : United Nations Office for West Africa

UNPOS : United Nations Political Office for Somalia (in Nairobi)

UNRCCA : United Nations Regional Centre for Preventive Diplomacy for
Central Asia

UNSCO : Office of the United Nations Special Coordinator for the Middle
East Peace Process

UNSCOL : United Nations Special Coordinator of the Secretary-General for
Lebanon

UNSOA : United Nations Support Office for AMISOM

USAFRICOM : United States African Command

USCENTCOM : United States Central Command

USEUCOM : United States European Command

USNORTHCOM : United States Northern Command

USSOUTHCOM : United States Southern Command

USPACOM : United States Pacific Command

I. GİRİŞ

ABD'nin askeri kapasitesi ve yeryüzündeki askeri dağılımı, özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana ilgi çeken bir konu olmuştur. ABD dış politikasının temel araçlarından biri olan ve hatta dış politika yapıcılarının politika yapım ve strateji üretme aşamasında en çok ele aldıkları konulardan biri olan "askeri güç", Orta Doğu'nun kaderini belirleyen öncelikli unsurlardan olmuştur. Enerji savaşlarının, dinsel ve etnik çatışmaların, tarihten tevarüs edilen değerlerin mücadelelerinin en yoğun yaşandığı bölge olan Orta Doğu, ABD'nin de, küresel süper güç olma yolunda, uluslararası sistemin lideri olduktan sonra da hegemonyanın devamlılığını sağlama yolunda en önde gelen ilgi alanlarından olmuştur. Bu çalışmada da ABD'nin İkinci Dünya Savaşı'ndan bugüne dek Orta Doğu'da izlediği dış politika, dış politikasının belirleyici unsurlarından olan askeri kapasitesi, Orta Doğu'daki en önemli üsleri ve ABD'nin Orta Doğu'daki askeri politikasının geleceği ele alınmıştır.

II. ABD'NİN İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASINDAKİ DÖNEMDEKİ ORTADOĞU POLİTİKASI

İkinci Dünya Savaşı'nın akabinde uluslararası sistem çift-kutuplu bir hâl almış ve sistemin iki kutbunu oluşturan Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) arasında, etkisini her alanda gösteren kıyasıya bir rekabet oluşmuştur. Bu rekabet zaman zaman "çatışma"ya ve "savaş"a neden olacak seviyelere geldiyse de kutup liderleri arasında tam anlamıyla bir fiziksel ya da sıcak savaş yaşanmamıştır. Kutuplar sürekli birbirlerini dengelemeye çalışmış ve bozulacak dengenin, yeni bir savaşa neden olması ihtimalinden dolayı da dikkatli ve temkinli dış politika izlemişlerdir. Bittabii bu dikkat ve temkin hâli, her iki devleti de birbirlerine karşı stratejiler üretmekten alıkoymamıştır.

Her ne kadar İkinci Dünya Savaşı sırasında Suudi Arabistan, Libya gibi ülkelerde askeri üsler kurma hakkını elde edip bölgede askeri bir varlığa sahip olsa da ABD'nin Orta Doğu üzerinde etkili olmaya başladığı dönem, İkinci Dünya Savaşı'nın hemen ertesine denk gelmektedir. Her ne kadar SSCB'yi çevrelemek amacıyla bir Avrupa ülkesi olan Yunanistan'ı ve o dönemde Orta Doğulu kimliğini reddeden Türkiye'yi kapsayan bir doktrin olsa da, ABD'nin Orta Doğu'ya ilk

müdahalesi olarak 12 Mart 1947 tarihli Truman Doktrini'ni göstermek mümkündür. Zira başta sadece Avrupa'nın güçlendirilmesini ve Sovyet tehdidinin engellemesi amacıyla bu doktrin ortaya korsa da, *Türkiye'nin Avrupa, Asya, Afrika arasındaki kara, hava ve deniz yollarının denetiminin sağlanabileceği bir bölge olması* ve SSCB'nin, enerji kaynakları bakımından zengin Orta Doğu'ya girişini engelleyebilecek bir konumda¹ olması hasebiyle Türkiye de bu doktrin kapsamına alınmış ve 12 Temmuz 1947'de Türkiye'nin de doktrini içeren anlaşmayı yasalaştırmasıyla Türkiye de ABD'den askerî ve ekonomik yardımlar almaya başlamıştır.

SSCB tehdidine karşı 4 Nisan 1949'da ABD ve Avrupa için bir güvenlik şemsiyesi oluşturacak olan NATO'nun kurulması ile ABD, küresel çapta güvenlik eksenli politikalar izlemeye başlamıştır. Bu dönemde Orta Doğu'da esas etkili olan güç; *Süveyş Kanalı'nı denetleyen, Ürdün'de Arap lejyonuna kumanda eden, Irak'ta üsleri bulunan, Basra Körfezi sahillerini himayesinde tutan, Kıbrıs'a sahip olan İngiltere*'dir.² Türkiye öncülüğünde NATO'ya bağlı olmayan Orta Doğu Komutanlığı'nın kurulmasını savunan ve bu konuda ABD'ye mutabık kalan İngiltere, başta Mısır olmak üzere Arap ülkelerinin bu fikre karşı çıkması nedeniyle bu projesini tatbik ettirememiştir. İngiltere'nin Orta Doğu'daki etkinliğinin azalması, gelecekte SSCB'nin bölgeye yerleşmesi olasılığını artırdığından, “çevreleme politikası” çerçevesinde ABD, muhtemel tehdidin önlenmesi amacıyla Orta Doğu ülkeleri arasında bir pakt oluşturulmasına karar vermiştir. Böylelikle 24 Şubat 1955'te Bağdat Paktı, Irak ve Türkiye'nin karşılıklı olarak imzaladığı bir antlaşma neticesinde kurulmuş ve bu pakta kısa süre içerisinde İran ve Pakistan da üye olmuştur. Suudi Arabistan, Mısır ve Suriye bu pakta tepki göstermiş ve katılmamışken Lübnan ve Ürdün tarafsız kalmayı tercih etmişlerdir.³ ABD, bu nedenle, Orta Doğu'da SSCB'ye karşı tam anlamıyla bir cephe oluşturamamıştır. 14

---

¹ Çağrı Erhan, “1945-1960 ABD ve NATO'yla İlişkiler”, Baskın Oran (ed.), *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, cilt I. 6. Baskı, İstanbul, İletişim Yayınları, 2002, s. 531

² Çağrı Erhan – Ömer Kürkçüoğlu, “1945-1960 Orta Doğu'yla İlişkiler”, Baskın Oran (ed.), *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, cilt I. 6. Baskı, İstanbul, İletişim Yayınları, 2002, s. 531

³ Türel Yılmaz, “Uluslararası Politikada Ortadoğu- Birinci Dünya Savaşından 2000'e”, Ankara, Akçağ Yayınları, 2004, s.89

Mayıs 1955'te toplanan Bandung Konferansı'nda "Bağılantısızlar Hareketi"nin kurulması, az gelişmiş Orta Doğu ülkeleri için yeni bir umut olmuş ve bölge ülkelerinin bağımsız iç ve dış politika izleme arzusunu kamçulamıştır.

Orta Doğu'nun esas rekabet alanı olması ise 1956 ve 1957 yılları ertesine rastlar. Cemal Abdünnasır'ın Süveyş Kanalı'nı millileştirmesinden hemen sonra ortaya çıkan ve bölgedeki etkinliklerinin azalmasının önüne geçmeye çalışan İngiltere ve Fransa'nın İsrail ile işbirliği hâlinde hazırladıkları bir planın neticesi olan 1956 Arap-İsrail Savaşı, bölgenin yeniden şekillenmesine neden olmuştur. Planın başarısız olması, ABD'nin, İngiltere'den ve Fransa'dan kaynaklanan boşluğu doldurma eksenli bir dış politika izlemesine sebebiyet vermiş, bu da Eisenhower Doktrini'nin doğmasını sağlamıştır.⁴ 5 Ocak 1957'de ilan edilen Eisenhower Doktrini, esas olarak başta Mısır olmak üzere birçok Arap ülkesinin SSCB ile yakın ilişkiler kurması tehlikesinin artık bir realite olmasından ileri gelmiştir. Eisenhower Doktrini'nin en önemli yanı; ABD Başkanına, *uluslararası komünizm tarafından kontrol edilen herhangi bir devletten gelecek açık bir saldırıya karşı koymak için yardım talep edecek devletlerin toprak bütünlüğünü ve siyasal bağımsızlığını korumak amacıyla, Amerikan askeri kuvvetlerinin kullanılması da dahil olmak üzere, gerekli yardımı ve işbirliğini sağlama*⁵ görevini vermesiydi. Böylece ABD'nin, gelecekte Orta Doğu'ya her an askerî olarak müdahale etmesinin önü açılmıştır.

Eisenhower Doktrini, ilk olarak Ürdün ve Suriye'deki olaylarda gündeme gelmiş ve doktrin kapsamında ABD'den, rejiminin korunmasını konusunda yardım isteyen Ürdün Kralı Hüseyin'e destek olmak için ABD, Ürdün'e askerî ve ekonomik yardımlarda bulunmuştur. Hatta ABD, Kral Hüseyin'e hava indirme harekâtı ile destek veren İngiltere'ye de askerî yönden destek vermiştir.

Doktrin kapsamında asker çıkarma olayı ise 1958 Lübnan olayları sırasında gerçekleşmiştir. Aynı dönemde Irak'ta ABD'ye yakın Nuri Sait Paşa hükümetini yıkılması, ABD'yi, SSCB tehlikesinin ulaştığı boyut konusunda endişeye sürüklemiş

---

⁴ Türel Yılmaz, "Uluslararası Politikada Ortadoğu- Birinci Dünya Savaşından 2000'e", Ankara, Akçağ Yayınları, 2004, s.106

⁵ Çağrı Erhan, "1945-1960 ABD ve NATO'yla İlişkiler", Baskın Oran (ed.), *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, cilt I. 6. Baskı, İstanbul, İletişim Yayınları, 2002, s. 566

ve ABD iç karışıklık ve siyasi istikrarsızlıkla çalkalanan Lübnan'ın başkenti Beyrut'a, *"Irak ihtilali örneğinin kendi memleketinde de tekrarlanmasından korkan Lübnan Cumhurbaşkanı Camille Chamoun'un çağrısı üzerine Lübnan'daki ABD vatandaşlarını korumak ve Lübnan'ın ABD'nin milli çıkarları ile dünya barışı bakımından hayati önem taşıyan bağımsızlık ve toprak bütünlüğünü devam ettirmek için, Lübnan hükümetine yardım etmek amacıyla"* Amerikan deniz piyadelerini çıkarmıştır. Lübnan'daki Amerikan askeri varlığı, üç haftalık bir dönem içerisinde 15 bin askeri kapsayan bir görüntü almıştır.⁶ ABD, 1953'te CIA eliyle İran'da organize ettiği bir darbeyle Musaddık'ı devirdikten sonra, ilk defa bu olayla güçlü bir şekilde bölgeye nüfuz etmiştir.

1960'lı ve 1970'li yıllar ABD'nin, küresel boyutta dış politika zaafiyeti yaşadığı ve SSCB karşısında güç kaybettiği yıllar olmuştur. U2 Krizi, Füze Bunalımı, Başkan Kennedy'nin suikaste marzu kalması gibi olaylar, Watergate skandalı, ekonomik kriz, yeni ekonomik güçlerin ortaya çıkması ABD'nin sarsıntı geçirmesine neden olurken, bu dönemde ABD'nin başını en çok ağrıtan mesele "Vietnam" olmuştur. Tet saldırısı sonrasında büyük bir hezimete uğrayan ABD, 1969 yılında, dış politikada kendisine yeni bir yol haritası çizmek zorunda kalmıştır. Bu yol haritası da daha çok Asya kıtasını ilgilendiren Guam Doktrini olmuştur.

ABD'nin bu dönemde Asya'ya ağırlık vermiş olması, Orta Doğu'dan çekildiği anlamına gelmemektedir. Bilakis Orta Doğu, zengin enerji kaynaklarıyla ve küresel uluslararası sistemin geleceğini belirleyebilecek bir bölge olması nedeniyle her zaman süper güçlerin öncelikli önem verdiği bir dış politika konusu olmuştur. 1960-1980 arası dönemde Orta Doğu'da önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bunların başında Yemen İç Savaşı, Suriye ve Irak'ta Baas Partisi'nin iktidara gelmesi, Filistin Kurtuluş Örgütü'nün kurulması, 1967 Altı Gün Savaşı, 1973 Yom Kippur Savaşı, 1973 Petrol Krizi, Lübnan İç Savaşı, 1979 İran İslam Devrimi ve 1979'de SSCB'nin Afganistan'ı işgali gelmektedir.

---

⁶ Türel Yılmaz, "Uluslararası Politikada Ortadoğu- Birinci Dünya Savaşından 2000'e", Ankara, Akçağ Yayınları, 2004, s.120

ABD'nin Orta Doğu'ya bu dönemde yaptığı askerî müdahalenin başında, Altı Gün Savaşı'nda İsrail' destek için İsrail açıklarına kadar uçak gemilerini göndermesi gelmektedir. ABD, İngiltere ile yaptığı bu harekât birçok Arap ülkesinin tepkisini çekmiş ve Cezayir, Mısır, Sudan, Suriye, Yemen, Tunus ABD ile diplomatik ilişkilerini keserken Libya, ABD'den 1943'ten beri İngiltere ile ortaklaşa kullandığı kendi ülkesindeki üsleri tasfiye etmesini ve kuvvetlerini çekmesini, Irak ve Lübnan da ABD'den 48 saat içerisinde büyükelçilerini çekmelerini istemiştir. ABD'nin kurulduğu günden bu yana destek verdiği İsrail'e bu kez de askeri olarak destek vermesine karşı oluşan bu tepki, dünya ekonomisini önemli ölçüde etkileyecek olan petrol ambargosuna giden yolun taşlarını döşemiştir. Savaş sonrasında yapılan Arap Birliği zirvesiyle bölgedeki Amerikan ve İngiliz üslerinin tasfiyesine karar verilmiş ve bölgedeki yabancı varlığı sınırlandırılmaya çalışılmıştır.⁷

Vietnam'daki yenilginin ABD'yi zor durumda bırakması 1970'li yıllarda ABD'nin dış politika yapıcılarını farklı stratejiler üretmeye zorlamıştır. ABD, Orta Doğu politikasını belirlerken, ABD'deki güçlü Yahudi lobilerinin etkisiyle İsrail merkezli projeleri benimsemiştir. ABD'nin İsrail'e tekrar askerî olarak destek verdiği Yom Kippur Savaşı'nın hemen ertesinde ise Mısır'ın, Arap dünyası üzerindeki etkin rolü göz önüne alınarak, İsrail'i devre dışı bırakmadan ve İsrail'in de meşruiyet kazanmasını sağlayacak bir şekilde, ABD, Dışişleri Bakanı Henry Kissinger'ın önderliğinde Mısır-merkezli bir Orta Doğu politikası izlemeye başlamıştır. Bu politikanın temeli, Mısır ile İsrail'i yakınlaştırmak ve Mısır üzerinden Arap dünyasını yönlendirmek olarak nitelendirilebilir.⁸

Bu dönemde ABD'nin dış politikasını etkileyen en temel unsur, 'petrol krizi' olmuştur. ABD'nin, 1973 Arap-İsrail Savaşı'nda İsrail'e verdiği destek nedeniyle cezalandırılması gerektiğini düşünen OAPEC (Organization of Arab Petroleum Exporting Countries) devletleri, petrol ambargosu uygulayarak, başta ABD olmak üzere gelişmiş sanayi ülkelerini cezalandırmaya karar vermişlerdir. Ambargo, borsaların çökmesine, uluslararası ekonomik sistemin zarar görmesine, Bretton-

---

⁷ Türel Yılmaz, "Uluslararası Politikada Ortadoğu- Birinci Dünya Savaşından 2000'e", Ankara, Akçağ Yayınları, 2004, s.153-156.

⁸ Türel Yılmaz, "Uluslararası Politikada Ortadoğu- Birinci Dünya Savaşından 2000'e", Ankara, Akçağ Yayınları, 2004, s.181-188.

Woods sisteminin çökmesine, ABD ekonomisinin yıpranmasına, ABD'nin dış politikasının kriz geçirmesine sebebiyet vermiştir. 1974'te ambargo sonlansa da, ambargonun etkileri, ambargoyu müteakip on yıllık dönem boyunca kendisini göstermiştir.

Ambargonun sonlanmasıyla birlikte, ABD tekrar Arap-İsrail sorununa yönelmiş ve tarafları barış yapmak için ikna etmeye çalışmıştır. 1975 yılında Enver Sedat, ABD'yi ziyaret eden ilk Mısırlı lider olmuştur. Enver Sedat, İsrail işgalinin ancak ABD ile yapılacak bir işbirliği neticesinde sonlanabileceğini, bu sayede Mısır topraklarını kurtarabileceğini düşünerek SSCB ile olan Dostluk ve İşbirliği Antlaşması'nı iptal etmiştir. Hatta Sedat'ın, Kudüs'ü ziyaret ederek Knesset'te konuşma yapması ve barışın nasıl getirileceğine dair açıklamalar yapması da şok etkisi yaratmıştır. Olanlar, ABD tarafından memnuniyetle karşılanırken, Arap devletleri olanlara büyük bir tepki göstermiş ve Mısır diğer Arap ülkeleri tarafından adeta marjinalleştirilmiştir. Bu durum da bölgede ABD'nin aleyhine bir gelişme olarak kaydedilmiş ve bölgede gerilim tırmanmıştır. 17 Eylül 1978'de Camp David Antlaşmalarının imzalanması da Arap dünyasını ayağa kaldırmıştır. 1979'da Mısır ile İsrail arasında bir barış antlaşmasının imzalanmasının Mısır açısından bir hezimeteye dönüşmüş, Arap Birliği üyelerinin Mısır'daki tüm büyükelçilikleri kapatılmış, Mısır ile diplomatik ilişkiler kesilmiş, Arap Birliği'nin merkezi Kahire'den Tunus'a alınmış, Mısır'ın Arap Birliği üyeliği askıya alınmış ve Mısır'a ekonomik boykot uygulanmıştır.⁹

1979 yılında ise ABD'nin gelecekteki Orta Doğu politikasını şekillendirecek olan birçok olay gerçekleşmiştir. Öncelikle 1 Şubat 1979'da Humeyni'nin İran'a geri dönmesiyle başlayan olaylar sonucunda İran'da bir İslam devrimi gerçekleşmiştir. Böylelikle, ABD'nin bölgedeki sadık müttefiklerinden biri olan Şah rejiminin İran'ı, yerini Ayetullahların etkili olduğu teokratik bir cumhuriyete bırakmıştır ve İran İslam Cumhuriyeti ABD eliyle kurulan CENTO'dan çıkarak, Örgütü fiilen sonlandırmayı başarmıştır. Aynı dönemde Irak'ta da Saddam Hüseyin bir darbe sonucunda iktidara gelmiştir. 1979 sonunda ise SSCB'nin Afganistan'ı işgali

---

⁹ Türel Yılmaz, "Uluslararası Politikada Ortadoğu- Birinci Dünya Savaşından 2000'e", Ankara, Akçağ Yayınları, 2004, s. 202-224.

gerçekleşmiştir. Tüm bu olaylar, 1980’de ABD Başkanı Jimmy Carter’ın yeni bir dış politika stratejisi benimsemesine neden olmuştur. Carter Doktrini olarak bilinen bu strateji “*Basra Körfezi bölgesine yapılacak bir saldırının ABD’nin yaşamsal çıkarlarına yöneltmiş bir saldırı olarak kabul edilmesini*”¹⁰ içermekteydi. Böylelikle ABD’nin askerî olarak müdahale edebileceği alanların arasında Körfez bölgesi de girmiş oldu.

1980’den Soğuk Savaş’ın bitişine kadarki dönemde Orta Doğu, artık gelenekselleşmiş olan Arap-İsrail Savaşları dışında yeni bir savaşa tanıklık etmiştir. İran ile Irak arasında yaşanan savaş yaklaşık sekiz yıl sürmüş ve savaş sonunda mutlak bir galip ortaya çıkmamış, aksine bölgesel güç olma potansiyeline sahip her iki ülke de büyük zarar görmüştür. ABD, savaş süresince stratejik müdahalelerde bulunmaktan kaçınmamış ve Körfeze donanma çıkarmış, İran ile ilgili radar bilgilerini Irak’a vermekten, İran’ı tehdit etmekten de geri durmamıştır.¹¹

Temel önceliği Orta Doğu petrollerinin güvenliğini ve dünya pazarlarına ulaşımını sağlamak olan ABD’nin, 1990’da Irak’ın Kuveyt’i işgal etmesine verdiği yanıt ise oldukça sert olmuştur. 1991 yılı başlarında General Norman Schwarzkopf’un komutanlığında, 540 binden fazla Amerikan askeri ve 200 bin civarında müttefik askerle¹² “Çöl Fırtınası” operasyonu düzenlenerek Irak, Kuveyt’ten çıkarılmıştır.

26 Aralık 1991’de SSCB’nin dağılması ile birlikte ABD küresel sistemin tek süper gücü hâline geldi ve dünyanın her yerinde hareket kabiliyeti artmıştır. Dolayısıyla ABD, Orta Doğu’da tek etkin güç hâline gelerek tamamen kendi stratejileri doğrultusunda hareket etme imkânını elde etmiştir. Soğuk Savaş sonrası dönemde Orta Doğu, ABD politikalarındaki önemli yerini kaybetmemekle birlikte, ABD’nin Balkanlar, Orta Asya, Kafkasya gibi bölgelerle ilgilenmesi nedeniyle gündemdeki

---

¹⁰ Funda Keskin, “ABD Başkanlarının Ünlü Doktrinleri Kutusu”, Baskın Oran (ed.), *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, cilt I. 6. Baskı, İstanbul, İletişim Yayınları, 2002, s. 527

¹¹ Türel Yılmaz, “Uluslararası Politikada Ortadoğu- Birinci Dünya Savaşından 2000’e”, Ankara, Akçağ Yayınları, 2004, s. 241-242.

¹² David Alexander, “Norman Schwarzkopf, U.S. commander in Gulf War, dies at 78”, **REUTERS**, 28.12.2012, Erişim <http://www.reuters.com/article/2012/12/28/us-usa-schwarzkopf-idUSBRE8 BR01 920121228> (29.12.2012)

yerini koruyamamıştır. Bu dönemde Orta Doğu adına Irak ve Filistin-İsrail görüşmeleri ön plana çıkmıştır.

11 Eylül 2001 sonrasında yaşanan gelişmeler, ABD'nin Orta Doğu politikası ve Orta Doğu ülkelerinin kaderi açısından dönem noktası olarak nitelendirilebilir. Terör, tek-kutuplu uluslararası sistem tarafından bu dönemde en önemli tehdit olarak algılanmıştır. SSCB tehdidinin yerini "İslami terör" kavramı alırken, Orta Doğu artık belirli bir fiziksel coğrafyayı değil, psikolojik ve algısal bir sınırı ifade etmeye başlamıştır. Belki de günümüzde de devam eden bu maddi ve manevi algı ve ayırım, neo-oryantalizm olarak nitelendirilebilir. İkiz Kule saldırıları sonrasında ABD, Müslümanları terörist olarak nitelendirmiş ve Müslüman ülkelerde yayılma faaliyetlerine girişmiştir. Bush Doktrini, dünyayı ABD müttefikleri ve ABD'ye karşı olanlar olarak ikiye ayırmıştır. Önce Afganistan'ı sonra da Irak'ı işgal eden ABD, bölgede sahip olduğu birçok askeri üsle de tam egemen bir görüntü vermeye çalışmıştır. Bush döneminde hegemonyasını "zor"a dayandıran ABD, Obama döneminde ise "rıza"yı ön plana çıkarmıştır. Fakat adeta George H. W. Bush döneminde olduğu gibi "rıza"dan fazlasıyla söz edilen bir dönemde ABD, 2011'de Libya olayında olduğu gibi askeri müdahalelerden kaçınmamıştır. ABD'nin temel dış politika meselelerinden olan Orta Doğu meselesi ABD ve dünya gündemini "Arap Baharı" konusu ile işgal etmeye devam etmektedir.

III. ABD'NİN ASKERİ KAPASİTESİ

ABD Ordusu, hiç şüphesiz dünyanın her anlamda en büyük ordusu konumundadır. ABD Genelkurmayı, ABD Savunma Bakanlığı'na bağlı olarak görevini icra ederken, Ordunun her bir kuvveti de, kendi adıyla anılan bir bakanlığa bağlı olarak görevini yürütmektedir. Hâlihazırda ABD Genelkurmay Başkanı Orgeneral Martin Dempsey'dir. Kara Kuvvetleri Bakanı John McHugh'dur. ABD Kara Kuvvetleri'nin en tepesinde Kara Kuvvetleri Komutanı ve Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nın altında görev yapan Kara Kuvvetleri Komutanvekili, Kara Kuvvetleri Komutanlığı Müsteşarı ve Kara Kuvvetleri Başçavuşundan müteşekkil bir yapı bulunmaktadır. ABD Genelkurmay Başkanlığı görevini 2011 yılından beri Raymond T. Odierno yürütmektedir. Kara Kuvvetleri Komutanlığı'ndaki bu teşkilat yapısının aynı

Deniz, Hava, Donanma ve Sahil Güvenlik Komutanlıklarında da görülmektedir. ABD’de Deniz Kuvvetleri Komutanı General James F. Amos, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Mark A. Welsh, Donanma Komutanı Amiral Jonathan W. Greenert, Sahil Güvenlik Komutanı ise Robert J. Papp, Jr.’dir.¹³

2011 yılında Irak’tan çekilmesine rağmen ABD’nin Orta Doğu’da hâlâ birçok ülkenin asker sayısından fazla sayıda askeri bulunmaktadır. ABD’nin ülke dışında 350 binden fazla askeri, sadece Orta Doğu’da ise 125 bin askeri bulunmaktadır.

Ülke dışındaki Amerikan askerî varlığı, günümüzde çeşitli nedenlerden ötürü ABD açısından kritik önem taşımaktadır. Bunlar; rakip devletlere karşı müttefikleri ve ortakları korumak, stratejik açıdan hassas bölgelerde ABD’nin etkisini artırmak ve askeri rekabette düşmana karşı caydırıcılık sağlamak olmak üzere üç başlık altında toplanabilir. Rakip devletlere karşı müttefikleri ve ortakları korumak başlığını Asya ülkelerini Çin ve Kuzey Kore tehdidinden, Orta Doğulu müttefikleri de İran’ın ve terörist grupların etkisinden korumak olmak üzere iki alt başlığa ayırabiliriz. ABD ve dolayısıyla uluslararası sistemin devamlılığı açısından hassas olarak nitelendirebileceğimiz bölgeler ise Doğu Asya, Orta Asya, Afrika, Orta Doğu ve Kafkasya’dır. ABD’nin, silah teknolojisi alanında, kendisine Çin’i ve nükleer çalışmaları nedeniyle Kuzey Kore’yi ve İran’ı rakip olarak gördüğünü söyleyebiliriz.¹⁴

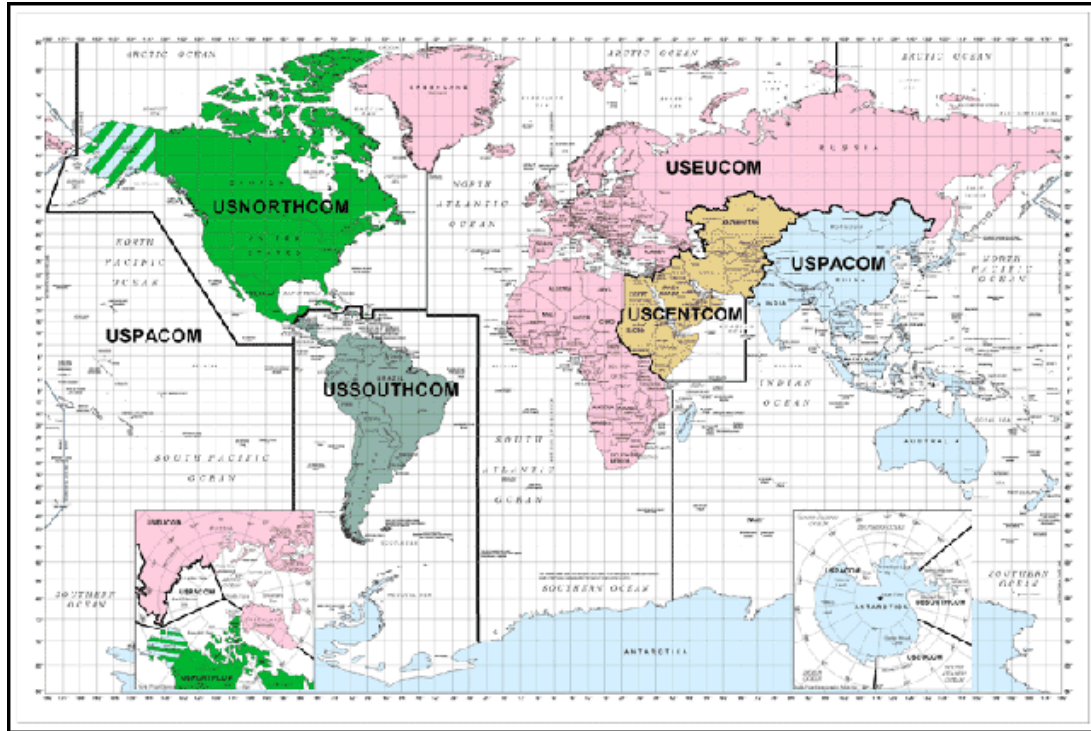
ABD’nin her an dünyanın her bölgesine müdahale edecek askeri kapasitesi mevcuttur. Yeryüzü adeta ABD Ordusunun birimleri arasında paylaştırılmıştır. Dünya üzerinde yedi ana bölge, yedi ayrı komutanlığın askeri olarak yetkisi altındadır. Bu komutanlıklar USNORTHCOM, USCENTCOM, USEUCOM, USPACOM, USSOUTHCOM ve USAFRICOM’dur. Ayrıca bu komutanlıkların her birine bağlı destek kıtaları da mevcuttur. USCENTCOM, Orta Doğu Bölgesinde yetkili olan komutanlıktır. Bunların yanında Amerikan hakimiyeti denizlerde de

---

¹³ Top Civilian and Military Leaders, **US DEFENSE**, Erişim <http://www.defense.gov/home/top-leaders/> (29.12.2012)

¹⁴ Lynn E. Davis, Stacie L. Pettyjohn, Melanie W. Sisson, Stephen M. Worman, Michael J. McNerney, “U.S. Overseas Military Presence-What Are The Strategic Choices”, **RAND COOPERATION**, 2012, Erişim <http://www.rand.org/pubs/monographs/MG1211.html> (12.11.2012)

kendisini göstermektedir. ABD, uluslararası ekonominin tamamlayıcı unsurlarından olan deniz gücünü, altı ayrı filosuyla göstermektedir.

U.S. Navy fleets

The U.S. Navy's 5th Fleet has its home port in Manama, Bahrain, where thousands are protesting. Locations of U.S. numbered fleets:

Source: U.S. Navy
Graphic: Pat Carr

© 2011 MCT

ABD'nin askeri harcamaları, dünya genelindeki askerî harcamaların % 40'ını oluşturmaktadır. En yakın rakibi Çin Halk Cumhuriyeti'nin askerî harcaması ise, dünya genelindeki askerî harcamaların yalnızca % 8,2'lik dilimini oluşturmaktadır. Sadece ABD'nin askerî harcamaları, Amerika kıtası haricinde dünya üzerindeki herhangi iki kıtanın toplamından daha fazladır. Bununla birlikte Avrupa, Afrika ve Orta Doğu'nun ve Güney Amerika'nın askerî harcamaları toplamı da ABD'nin askeri harcamalarının aşağısında kalmaktadır. ABD'de halktan toplanan vergilerin %40'a yakın bir bölümü askeri harcamalara ayrılmaktadır. Toplanan vergilerin diplomasiye ve savaşı önlemeye ayrılan bölümü ise sadece %2'lik bir kısma tekabül etmektedir. ABD'nin askeri harcamaları, Orta Doğu ülkelerinin toplam askerî harcamalarından neredeyse beş kat daha fazladır.¹⁵ ABD Ordusu, dünyanın en büyük petrol alıcısı konumundadır. Ordu, yılda yaklaşık 17 milyar litre petrol satın almaktadır.¹⁶

ABD'nin silah ihracatı, dünya silah ihracatının yaklaşık dörtte üçlük dilimine tekabül eder ve bu oran yaklaşık 70 milyar dolardır. Silah satışı konusunda ABD'nin en büyük rakibi Rusya Federasyonu'nun ise ihraç ettiği silahlardan elde ettiği gelir 5 milyar dolara yakın bir değere tekabül etmektedir. ABD'nin en büyük silah müşterilerinin başında, Şii İran'dan tehdit algılayan Körfez ülkeleri gelmektedir. Son yıllarda Umman, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri rekor düzeyde silah alımı gerçekleştirmişlerdir. Müşterilerin Orta Doğulu ülkeler olması dikkat çekici bir unsurdur. Petrol boru hatlarının, rafinerilerin ve askeri üslerinin güvenliğini sağlamak isteyen ABD, bir de bu ülkelere silah satarak maksimum kazanç sağlamaktadır.¹⁷

---

¹⁵ Anup Shah, "World Military Spending", **GLOBAL ISSUES**, 06.05.2012, Erişim <http://www.globalissues.org/article/75/world-military-spending> (30.12.2012)

¹⁶ "En büyük petrol müşterisi ABD ordusu", **NTVMSNBC**, 30.11.2012, Erişim <http://www.Ntvmsnbc.com/id/25402335/> (31.12.2012)

¹⁷ Thom Shanker, "U.S. Arms Sales Make Up Most of Global Market", **The New York Times**, 26.08.2012, Erişim http://www.nytimes.com/2012/08/27/world/middleeast/us-foreign-arms-sales-reach-66-3-billion-in-2011.html?_r=0 (30.12.2012)

Tüm bunlarla birlikte en önemlisi, ABD, dünyanın en büyük nükleer gücüdür. ABD envanterlerinde 5.113 nükleer silah başlığı bulunmaktadır.¹⁸ Mamafih ABD Ordusunun elinde 500 kısa menzilli taktik nükleer başlık mevcudiyetini korumaktadır. Nisan 2010'da Rusya Federasyonu ile Amerika Birleşik Devletleri arasından Prag'da imzalanan Stratejik Silahların Azaltılması Antlaşması ile her iki ülke 1.550'den fazla nükleer silah başlığına sahip olmamayı kabul etmişlerdir.¹⁹ ABD'nin elinde 500 tondan fazla nükleer silah maddesi bulunmaktadır.²⁰

5 bin 500 kilometre menzilli 450 adet Minuteman III füzesi, 288 balistik ya da bin 152 nükleer başlıklı füze taşıyan Ohio sınıfı 14 adet Amerikan nükleer denizaltısı, Denizaltılarda 450 kilotona ulaşan (Hiroşima'ya atılan atom bombasının 30 kat fazlası) güce sahip TRIDENT II D5, 500 nükleer silah atabilme kapasitesine sahip ve yakıt ikmali yapmadan uzun menzil uçabilen 113 gemideki 60 kadar B-2A Spirit ve B-52H bombardıman uçakları gibi nükleer taşıyıcılar da yine ABD Ordusunda hazır bekletilmektedir.²¹

ABD'nin askeri ve siyasi olarak tüm kıtalarda bulunmasını sağlayan unsurlardan birisi de "Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Misyonu" çerçevesinde çeşitli ülkelere yerleştirilen kuvvetlerdir. ABD, Haiti'de MINUSTAH, Batı Afrika'da UNOWA, Batı Sahra'da MINURSO, Liberya'da UNMIL, Fildişi Sahili'nde UNOCI, Kamerun ve Nijerya'da CNMC, Kosova'da UNMIK, Kıbrıs'ta UNFICYP, SGGOS ve CMPS, Suriye'de UNDOF, Lübnan'da UNIFIL, UNIIC, UNSCO ve UNSCOL, Orta Doğu'nun genelinde UNTSO, Irak'ta UNAMI, Orta Asya'nın genelinde UNRCCA, Gine-Bissau'da UNOGBIS, Sierra Leone'de UNAMSIL, UNIPSIL ve UNIOSIL, Angola'da MONUA, Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde MONUSCO, Orta Afrika Cumhuriyeti'nde BINUCA, yine Orta Afrika Cumhuriyeti ve Çad'da MINURCAT, Darfur'da UNAMID, Burundi'de BINUB ve ONUB, Sudan'da UNMIS, Somali'de

---

¹⁸ Dana Priest, "Aging U.S. nuclear arsenal slated for costly and long-delayed modernization", **The Washington Post**, 15.09.2012, Erişim http://articles.washingtonpost.com/2012-09-15/world/35497119_1_nuclear-stockpile-nuclear-weapons-nuclear-facilities (30.12.2012)

¹⁹ "Obama ve Medvedev nükleer anlaşmayı imzaladı", **BBC TÜRKÇE**, 08.04.2010, Erişim http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2010/04/100408_us_russia.shtml (30.12.2012)

²⁰ "En Çok Nükleer Silah Hangi Ülkede?", **TRTHABER**, 28.03.2012, Erişim <http://www.trthaber.com/haber/gundem/en-cok-nukleer-silah-hangi-ulkede-34301.html> (30.12.2012)

²¹ "İşte ABD'nin nükleer silahları", **USA SABAH**, 07.04.2010, Erişim http://www.sabah.com.tr/Dunya/2010/04/07/iste_abdnin_nukleer_silahlari (30.12.2012)

UNPOS, UNSOA ve 'AMISOM'a destek', Etiyopya ve Eritre'de UNMEE, Afganistan'da UNAMA, Hindistan ve Pakistan'da UNMOGIP, Nepal'da UNMIN, Timor-Leste'de UNMIT ve Doğu Timor'da UNOTIL çerçevesinde faaliyetlerini yürütmeye devam etmektedir.²²

Bunların yanında artık alan dışına çıkmış olan NATO'nun barışı koruma misyonu ve diğer misyonları çerçevesinde de ABD Ordusu görev yapmakta, NATO'ya ait üslerden faydalanan ülkelerin başında ABD gelmektedir.

IV. ABD'İN ORTADOĞU'DAKİ ASKERİ ÜSLERİ

Askeri üsler, ABD'nin Orta Doğu'daki varlığını sağlamlaştırması ve kendisi açısından hayati önem taşıyan meselelere nüfuz edebilmesi açısından mutlak öneme sahiptir. Sadece Afganistan'da Amerikan Ordusu öncülüğündeki koalisyon güçlerine ait 450'den fazla üssü bulunan ABD, ülke dışındaki üsleri ve askeri unsurları için yıllık olarak 250 milyar doları bulan bir bütçe ayırmaktadır.²³

Amerikan üsleri, işlevleri bakımından hava üssü, kara üssü, deniz üssü ve iletişim ve casusluk üssü olarak dörde ayrılmaktadır. Üslerin temel kullanım amaçları; dünya ekonomisini ve finansal piyasaları kontrol etmek ve doğal kaynaklar üzerinde tam egemenliği sağlamak olarak ikiye ayrılabilir.²⁴ Orta Doğu'daki üsler de bu meyanda üç meşrulaştırıcıya dayanmaktadır: İran, terörizm ve petrol.²⁵ ABD'nin Orta Doğu'daki önemli üsleri ise şunlardır:

---

²² Department of Field Support, **UNITED NATIONS**, Erişim <http://www.un.org/en/peacekeeping/about/dfs/> (30.12.2012)

²³ David Vine, "The Pentagon's New Generation of Secret Military Bases", **Mother Jones**, 16.07.2012, Erişim <http://www.motherjones.com/politics/2012/07/pentagon-new-generation-military-bases-tom-dispatch> (13.11.2012)

²⁴ Jules Dufour, "The Worldwide Network of US Military Bases", **Global Research**, 01.07.2012, Erişim <http://www.globalresearch.ca/the-worldwide-network-of-us-military-bases/5564> (14.11.2012)

²⁵ Paul Frost, "Unintended Consequences of an Expanded U.S. Military Presence in the Muslim World", **Institute for the Study of Diplomacy**, Spring 2003, Erişim isd.georgetown.edu/files/military.pdf (13.11.2012)

IV.I. Afganistan

IV.I.I. Camp Eggers

Camp Eggers üssü, ilk kurulduğu tarihte “Kabil Kompleksi” adını taşıırken, 2004’te Kandahar’da bir bombalı saldırıda hayatını kaybeden Yüzbaşı Daniel Eggers’in adını almıştır. Üs, ABD’nin Kabil Büyükelçiliği ve Afganistan Devlet Başkanlığı Sarayının çevresinde konumlanmıştır. 2007’den bu yana Birleşik Geçici Afgan Güçleri Komutanlığı’na da evsahipliği yapan Üstün en önde gelen görevi Afgan kolluk kuvvetlerinin eğitilmesidir. ABD, Almanya, Arnavutluk, Avusturalya, Belçika, Birleşik Krallık, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İspanya, İtalya, Kanada, Kore, Moğolistan, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, Singapur, Slovenya, Türkiye, Ürdün, Yunanistan’ın askeri ve sivil unsurları bu üste görev yapmaktadır. Üste 1.000 kadar askeri unsur bulunmaktadır.²⁶ Üssün halihazırdaki komutası ABD Ordusuna mensup Korgeneral Daniel P. Bolger tarafından üstlenilmiştir. Üste piyade, topçu, hava savunma topçu taburu ve bölgesel destek birimi bulunmaktadır.²⁷ Üs zaman zaman bombalı saldırıların hedefi olmaktadır. Üsse en son 8 Eylül 2012 tarihinde saldırı yapılmıştır.

IV.I.II. Camp Dwyer

Camp Dwyer Üssü, Afganistan’ın Garmsir Bölgesi’ndeki Marjah’ta kurulu bulunan ve Amerikan Deniz Piyadelerinin kontrolünde olan bir üstür. 2009 yılında genişletilen üsse, bir saldırıda hayatını kaybeden İngiliz topçusu James Dwyer’in adı verilmiştir. ABD, bu üsten Güney Afganistan’daki operasyonlarının komutasını ve kontrolünü sağlamaktadır.

IV.I.III. Camp Leatherneck

Amerikan Deniz Gücü’nün Afganistan’daki en büyük üssü olan Camp Leatherneck, Mart 2009’da kurulmuştur ve Afganistan’ın orta-güneyinde yer alan Helmand

---

²⁶ “Camp Eggers”, **Global Security**, Erişim http://www.globalsecurity.org/military/facility/camp_eggers.htm (15.12.2012)

²⁷ “NATO Training Mission – Afghanistan”, **ISAF**, 05.11.2012, Erişim <http://www.isaf.nato.int/subordinate-commands/nato-training-mission-afghanistan/index.php> (15.12.2012)

Bölgesi'nde bulunmaktadır. Üste 7.000 Amerikan askeri konuşlanmış durumdadır.²⁸ Üs, Bölgesel Komutanlık'a (RC) bağlı olup, Tümgeneral Charles Gurganus'un komutası altındadır. Üste bulunan birlikler, Deniz Alayları'na bağlı bulunan taburlardan ve bir Gürcü taburundan oluşmaktadır. Danimarka, Estonya, Birleşik Krallık, Gürcistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve Bosna Hersek birlikleriyle birlikte üsse bağlı askerlerin sayısı 10.000'i aşmaktadır.²⁹

IV.I.IV Camp Rhino

Kandahar'ın 190 km güneybatısındaki Registan Çölü'nde yer alan Camp Rhino, ABD'nin Afganistan'daki ilk üssü olma özelliğini taşımaktadır. 2001 yılında kurulan üs, Taliban'a karşı verilen mücadelede, yeni üslerin kurulmasında ve bölgenin stratejik bölgelerinin ele geçirilmesinde önemli bir misyona sahip olmuştur.³⁰

IV.I.V. FOB Delhi

Taliban'ın sık sık saldırılarda bulunduğu FOB Delhi, Camp Leatherneck gibi Helmand Bölgesi'ndeki Garmsir'de kurulmuştur. Operasyonlarda asker sevkinde ve idaresinde etkin bir rol oynayan üste, Birleşik Krallık Prensi Harry de görev yapmıştır. Birleşik Krallık'a bağlı iken 2009'da ABD Deniz Kuvvetleri'ne bağlanan üs, yönetsel bakımdan Camp Leatherneck'e bağlıdır.³¹

IV.I.VI. FOB Delaram

Afganistan'ın batısındaki Nimroz Bölgesi'nde yer alan Delaram'da Sovyetler tarafından kurulmuş olan Delaram Üssü, 6. Amerikan Deniz Alayı'nın kontrolünde olup, aynı zamanda Afgan Ordusu'na bağlı iki bin kişilik bir birliğe de evsahipliği yapmaktadır. ISAF'a bağlı Ürdün askerleri ve Gürcü birlikleri de bu üste görev yapmaktadırlar. ABD'nin 2014'te Afganistan'dan çekilmesinden sonra da bu üste

---

²⁸ "Camp Leatherneck: Helmand Province", **NATGEOCHANNEL**, Erişim <http://natgeotv.com/uk/camp-leatherneck-helmand-province/about> (15.12.12)

²⁹ "RC – Southwest", **ISAF**, 19.04.2012, Erişim <http://www.isaf.nato.int/subordinate-commands/rc-southwest/index.php> (15.12.12)

³⁰ "Camp Rhino", **Wikipedia**, 20.10.2012, Erişim http://en.wikipedia.org/wiki/Camp_Rhino (15.12.12)

³¹ "FOB Delhi", **Wikipedia**, 19.04.2012, Erişim http://en.wikipedia.org/wiki/Forward_Operating_Base_Delhi (15.12.12)

otuz kadar Amerikan deniz piyadesinin danışman olarak görev yapması planlanmaktadır.³²

IV.I.VII. Bagram Hava Sahası

Kabil'in kuzeyinde ve başkente bir saatlik mesafede yer alan Bagram Hava Üssü, bünyesinde barındırdığı hapisaneyle dünya gündeminde sık sık adından söz ettirmektedir. Bine yakın tutuklunun bulunduğu üste, tutukluların maruz kaldıkları uygulamalar ve ortaya çıkan skandallar, ABD'nin bölgesel ve küresel imajını doğrudan etkilmektedir. Üs, 1950'li yıllarda Afgan Hükümeti tarafından inşa ettirilmiş olup³³, sağladığı jeostratejik güç ve lojistik destek imkânlarıyla 1979 yılında Afganistan'ın Kızıl Ordu tarafından işgal edilmesinde önemli bir faktör olmuştur. 2001'de gerçekleştirilen işgal sonrasında da üs, hem askerî amaçlar için hem de hapisane olarak kullanılmıştır.³⁴ “*Bu askerî üssün en önemli amacı, ülkede ve başkentte siyasi kontrolü devam ettirmektir.*”³⁵ Üs, ABD'nin Afganistan'daki en geniş üslerinden birisi olma özelliğine sahiptir. Sıklıkla intihar ve roket saldırılarına maruz kalan üs, bu saldırılara rağmen Amerikan askerlerince “Afganistan'da en rahat görev yapılan yer” olarak nitelendirilmektedir.³⁶ Üs, en son 2012 yılının Şubat ayında Kuran-ı Kerim'in yakılması skandalıyla gündeme gelmiştir. Üste bulunan en önemli askerî varlık 455. Amerikan Hava Destek Birliği'dir. Üsse 2011 yılının Nisan ayından bu yana Tümgeneral Darryl Roberson komuta etmektedir.

IV.I.VIII. Celalabad Havalimanı

Celalabad Hava Üssü, ABD'nin Afganistan'da inşa ettiği en büyük hava üssü olma özelliğine sahip olup 2001 yılında inşa edilmiştir. Üs, en son 1 Aralık 2012'de

---

³² “U.S. and NATO start to vacate some of 600 bases in Afghanistan in preparation for withdrawal of most combat troops at end of 2014”, **The Free Library**, Erişim <http://www.thefreelibrary.com/U.S.+and+NATO+start+to+vacate+some+of+600+bases+in+Afganistan+in...-a0295114216> (15.12.12)

³³ “Bagram Airfield”, **Wikipedia**, 22.12.2012, Erişim http://en.wikipedia.org/wiki/Bagram_Airfield (16.12.12)

³⁴ Eric Shmitt and Tim Golden, “U.S. Planning Big New Prison in Afghanistan”, **The New York Times**, 22.05.2008, Erişim www.nytimes.com/2008/05/17/world/asia/17detain.html?pagewanted=2&_r=2&th&emc=th (16.12.12)

³⁵ “Prof. Dr. Aleksandr Knyazev ile Söyleşi”, **ORSAM**, 25.03.2011, Erişim <http://www.orsam.org.tr/tr/orsamkonukgoster.aspx?ID=276> (17.12.12)

³⁶ “Life At Bagram”, **The Daily Beast**, 04.07.2007, Erişim <http://www.thedailybeast.com/newsweek/2007/07/04/life-at-bagram.html> (16.12.12)

koalisyon güçlerini hedef alan güçlü bir intihar saldırısına maruz kalmış olmakla birlikte üste ISAF'a bağlı birçok ülkenin askeri ve Afgan Askeri Güçleri konuşlanmış bulunmaktadır. Üs her ne kadar yalnız askeri amaçlar için kullanılıyor olsa da Birleşmiş Milletler'in bölgedeki insani faaliyetlerine de katkı sağlamaktadır. Kabil ile Peşaver arasında yer alan üs, Taliban ve El Kaide militanlarının yoğun olarak bulunduğu bir bölgede yer aldığından sıklıkla saldırıya maruz kalmaktadır. Üste, bir deniz piyade taburu, bir havacılık taburu ve bir hava muharebe timi ABD Ordusuna bağlı olarak görev yapmaktadır.³⁷ Bunların yanında ABD Ordusu'na bağlı Özel Kuvvetler de Celalabad Üssü'nde konuşlanmışlardır.

IV.I.IX. Kabil Uluslararası Havalimanı

1960 yılında SSCB tarafından inşa ettirilen Uluslararası Kabil Havalimanı, 1979-1989 yılları arasında da Kızıl Ordu tarafından kullanıldıktan sonra Taliban'a devredilmiş ve ülkenin 2001'de işgal edilmesiyle havalimanının hakimiyeti Amerikan güçlerine geçmiştir. 2009'da yenilenerek uluslararası uçuşlara açılan havalimanı, askerî açıdan da önemli bir yere sahiptir. Üste Afgan Hava Birlikleri ile birlikte 438. Amerikan Hava Destek Birlikleri yer almaktadır. Havaalanında yedi helikopter pisti ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin ve Birleşik Krallık'ın katkılarıyla oluşturulan yangın söndürme birliği bulunmaktadır.³⁸ Bunların yanında ISAF kapsamında bir İtalyan havacı müfrezesi de bu üste görev yapmaktadır.³⁹

IV.I.X. Kandahar Uluslararası Havalimanı

Afganistan'ın güneydoğusunda yer alan Kandahar şehrine on altı kilometre uzaklıkta bulunan ve 1956–1962 yılları arasında ABD'nin uluslararası kalkınma programı çerçevesinde on beş milyon dolara inşa edilen⁴⁰ Kandahar Uluslararası Havalimanı, işgal sonrasında başta ABD, Kanada, Birleşik Krallık olmak üzere birçok devletin askeri unsurlarına evsahipliği yapmıştır. NATO'nun Merkezi Komutanlık- Güney

³⁷ “Jalalabad Airfield”, **Global Security**, Erişim http://www.globalsecurity.org/military/world/afghanistan/jalalabad_afld.htm (16.12.12)

³⁸ “Kabul International Airport”, **Wikipedia**, 22.12.2012, Erişim http://en.wikipedia.org/wiki/Kabul_International_Airport (16.12.12)

³⁹ “Kabul International Airport”, **Global Security**, Erişim http://www.globalsecurity.org/military/world/afghanistan/kabul_international.htm (16.12.12)

⁴⁰ “İyi akşamlar Kandahar kule!”, **Diplomatik Gözlem Dergisi**, 09.04.2009, Erişim <http://www.diplomatikgozlem.com/TR/belge/1-4177/iyi-aksamlar-kandahar-kule.html> (16.12.12)

görevinde bulunan ve yirmi beş ülkenin askerlerinden müteşekkil ISAF güçlerinin yanı sıra 451. Amerikan Havacı Birliği de bu üste konuşlanmıştır. Kandahar Hava Üssü'nde toplam 25.000 asker görev yapmaktadır. Bu sayı neredeyse İrlanda ordusuna bağlı askerlerin sayısına eşit olup, Bosna-Hersek, Arnavutluk gibi ülkelerin de asker sayısından fazladır. Üssün en önemli fonksiyonu, Şindand ile Bagram arasında bağlantıyı sağlamasıdır. Kandahar Hava Üssü'nin Komutanı Tuğgeneral John L. Dolan'dır. Kandahar Hava Üssü'ne en son 13 Aralık 2012'de, ABD Savunma Bakanı'nın ziyaretinin akabinde Taliban güçlerince saldırı gerçekleştirilmiştir.

IV.I.XI. Mezar-ı Şerif Havalimanı

Afganistan'ın kuzeyinde yer alan Mezar-ı Şerif kentinde yer alan askeri üs, ilk olarak 2001 yılında, işgal sırasında Mezar-ı Şerif şehrinin düşüşünü kolaylaştırmak için inşa edilmiştir. 2010 yılında Asya'da ve Ortadoğu'da ABD'nin geleceğe dönük stratejileri çerçevesinde üssün genişletilmesine karar verilmiş ve sonrasında yüz milyon dolarlık bir projeye devasa bir askerî üs ve yine aynı maliyetle özel operasyonlar üssü inşa edilmiştir.⁴¹ ABD'nin son dönemde Pakistan ile ilişkilerinin kötüye gitmesi ve Pakistan'ın istikrarsız siyasi tablosu, ABD'yi Mezar-ı Şerif üzerinden politika izlemeye zorlamaktadır. Bunun neticesi olarak ABD, kuvvetlerinin önemli bir bölümünü Mezar-ı Şerif'e kaydırmıştır. ISAF'a bağlı olarak, üste, çoğunluğu Alman ordusuna mensup 2 bin asker bulunmaktadır.⁴² Merkezi Komutanlık-Güney görevi kapsamında burada bulunan üsün temel amacı, "*Belh bölgesinde Afgan hükümetine bağlı kolluk kuvvetlerine ve bölgenin kalkınmasına yardımcı olmak*" olarak nitelendirilmiştir. Üste bulunan Amerikan Hava Harekât Komutanlığı'nın görevi ise *yük ve personel taşımacılığı, tıbbî tahliye ve yakıt desteği konularında Afgan güçlerine yardımcı olmak* olarak nitelendirilmektedir.⁴³

---

⁴¹ Fikret Ertan, "ABD-Afganistan-Kırgızistan ve Orta Asya...", **Zaman Gazetesi**, 10.08.2010, Erişim <http://www.zaman.com.tr/abd-afganistan-kirgizistan-ve-orta-asya/1014241.html> (17.12.12)

⁴² "Mazar-e Sharif", **Global Security**, Erişim http://www.globalsecurity.org/military/world/afghanistan/mazar-e-sharif_afld.htm (17.12.12)

⁴³ <http://www.isaf.nato.int/.../ISAF%20Regional%20...> Erişim (17.12.12)

IV.I.XII. Şindand Havalimanı

Afganistan'ın batısında yer alan Herat bölgesinde yer alan Şindand Hava Üssü, İran'a yakın olması ve yüksek kapasitesi ile ABD açısından önemli bir yere sahip olan üslerdendir. Afgan Hava Kuvvetleri'ne bağlı birliklerin çoğunluğu bu üste yer almaktadır. Bu kuvvetlere, Tümgeneral Muhammed Baki komuta etmektedir. Şindand Askeri Üssü'nün kapasitesinin artırılması için, 2012 yılında dek ABD tarafından yaklaşık 300 milyon dolar harcanmıştır. Afgan kuvvetlerinin üsteki varlığı, yeni teknolojilerle donatılmaya çalışılan Cessna C-182T, Cessna C-208B, MD-530F gibi uçaklardan ve helikopterlerden müteşekkildir.⁴⁴ Üsteki 838. Amerikan Hava Lojistik Komutanlığı'nın başında Albay John Hokaj bulunmaktadır. Üssün ABD Ordusuna sağladığı lojistik destek imkânları, üssü ABD için önemli kılmaktadır.⁴⁵ Üssün çevresindeki tarımsal arazilerden de faydalanan ABD, buraya birçok bilimadamını getirerek ülkenin tarımsal gelişimini sağlamaya çalışmaktadır.

IV.II. Bahreyn

IV.II.I. Deniz Destek Gücü (Naval Support Activity)

Bahreyn, Fars Körfezi, Umman Denizi, Kızıl Deniz ve Hint Okyanusu'nda toplamda yaklaşık 20 milyon km²'lik bir alanda denetim ve operasyon görevi yapmakta olan ve içerisinde 20 bin asker ve 20 savaş gemisi bulunan, ABD Donanmasına bağlı Orta Doğu Filosu'nun (5. Filo) karargâhına ev sahipliği yapmaktadır. Bunun yanında, 1993 yılından bu yana Bahreyn'de, Amerikan savaş gemilerine ikmal yapan Mina Salman Limanı adında bir de liman bulunmaktadır. Limanın artan ihtiyaç karşında kapasitesinin üç kat artırılmasına karar verilmiş ve bu bağlamda 2015 yılında tamamlanması gereken ve 580 milyon dolarlık bir maliyeti olacak projenin temeli 2010 yılında atılmıştır.⁴⁶ Yaklaşık bir milyon iki yüz elli bin nüfusa sahip olan Bahreyn'de, Mina Salman Limanı'nda 6.093 kişilik Amerikan askeri birliği

---

⁴⁴ Nathan Hodge, "U.S. Builds Afghan Air Base, but Where Are the Planes?", **Wall Street Journal**, 24.07.2012, Erişim <http://online.wsj.com/article/SB10001424052702303292204577517010230335018.html> (17.12.12)

⁴⁵ "South District turns over Shindand strategic airlift apron, cargo and passenger terminals", **US Army Corps of Engineers**, 14.01.2012, Erişim <http://www.aed.usace.army.mil/AES/TAS-NR12-01-14.asp> (17.12.12)

⁴⁶ "ABD, Bahreyn'deki deniz üssünü iki katına çıkarıyor", **Yakın Doğu Haber**, 27.05.2010, Erişim http://www.ydh.com.tr/HD7931_abd-bahreyndeki-deniz-ussunu-iki-katina-cikariyor.html (17.12.12)

konuslanmış durumdadır.⁴⁷ Bu limandaki Deniz Destek Gücü'ne Yüzbaşı Colin S. Walsh komuta etmektedir. Bahreyn'de, Arap Baharı'nın etkisiyle 2011 yılında ortaya çıkan isyan hareketlerinin büyümesi veya tehlikeli boyutlara ulaşması durumunda üssün Dubai'ye veya Katar'a nakledileceği iddia edilmektedir.

IV.II.II. Şeyh İsa Hava Üssü

1987 yılında Bahreyn Krallığı ile ABD arasında imzalanan "F-16 Savaş Uçağı Alımı Anlaşması" ile Bahreyn Devleti, ilk defa F-16 tipi savaş uçaklarına sahip olmuş ve bu uçakların konuşlanması için, 1990 yılında, adanın güneyindeki Sitre'de Bahreyn Emiri'nin adını taşıyan Şeyh İsa Hava Üssü'nü inşa ettirmiştir. Çöl Kalkanı harekâtında üs, birçok Amerikan uçağına ve füze rampalarına ev sahipliği yapmış ve adeta yeni bir şehire dönüşmüştür. Üste harekât süresince 12 bin Amerikan askeri yerleşmiştir. Çöl Fırtınası harekâtında da Amerikan unsurlarına lojistik ve stratejik imkânlar sağlayan üsteki Amerikan askerî mevcudiyeti, 1991 yılında imzalanan ve on yıl geçerliliği olan çift taraflı askerî anlaşmalarla daha kalıcı hâle gelmiştir ve üsteki Amerikan kuvvetleri, Mart 2009'da burada bir kışla inşa eden ABD, bölgedeki politikaları açısından büyük önemi haiz bu ülkede, günümüzde de mevcudiyetini sürdürmektedir.⁴⁸ 2011 yılında üssün genişletilmesi için Pentagon 45 milyar dolarlık bir bütçe ayırmıştır.⁴⁹ ABD'nin buradaki kuvvetleri beş adet hava filosundan müteşekkildir.

IV.III. Kuveyt

IV.III.I. Ahmed El Cabir Hava Üssü

Irak-Kuweyt sınırının hemen 120 km güneyinde yer alan Ahmed el Cabir Hava Üssü, Kuveyt Hava Kuvvetleri'ne ve Amerikan Hava Kuvvetleri'ne hizmet vermektedir. 332. Amerikan Hava Birliği'ne hizmet veren üsteki asker sayısı binden fazlayken, 2003'ten itibaren üsteki kuvvetlerin Ali Es Salim Hava Üssü'ne kaydırılması sonucu bu sayı azalmıştır. Üssün yoğun olarak kullanıldığı dönemdeki misyonu, Irak'ın

---

⁴⁷ "Installation Information", CNIC // NAVAL SUPPORT ACTIVITY BAHRAIN, Erişim <http://www.cnic.navy.mil/bahrain/> (17.12.12)

⁴⁸ "Shaikh Isa", Global Security, Erişim <http://www.globalsecurity.org/military/facility/shaikh-isa.htm> (18.12.12)

⁴⁹ Pierre Tristam, "American Interests in Bahrain", ABOUT, Erişim <http://middleeast.about.com/od/bahrain/a/American-Interests-In-Bahrain.htm> (18.12.12)

güneyindeki “uçuşa yasak bölge”nin denetimini yapan Amerikan savaş uçaklarına ev sahipliği yapması olmuştur.⁵⁰

IV.III.II. Ali Es Salim Hava Üssü

Irak-Kuveyt sınırınının 60 km güneyinde kurulmuş olan Ali Es Salim Hava Üssü, dünya üzerindeki Amerikan üsleri ile karşılaştırıldığında görece küçük bir hava üssüdür. Üs, son dönemde önem kazanmış olmakla birlikte üste kalıcı bir birlik konuşlanmış değildir. Burada Amerikan Donanmasına, Hava Kuvvetlerine bağlı uçaklar ile İngiliz Hava Kuvvetlerine bağlı avcı uçakları görev yapmaktadır. Bunların yanında üse, bölgedeki sıcak çatışma potansiyeline karşın “patriot” füzeleri yerleştirilmiştir. Üssün ilginç bir özelliği, ilk defa Amerikan bayrağı ile üssün bulunduğu ülke bayrağının birlikte dalgalandığı bir üs olmasıdır. 1997’den bu yana üste Kuveyt ve ABD bayrakları birlikte dalgalanmaktadır.⁵¹ Üste Kuveyt Hava Kuvvetleri’ne bağlı hava birlikleri de görev yapmaktadır. Kuveyt Hava Kuvvetleri, eğitim faaliyetlerini de bu üste icra etmektedir.

Ali Es Salim Hava Üssü’nün özelliklerinden birisi de burada görev yapan Amerikan askerlerinin, birçok ülkedeki yerleşik üslerin aksine çadırlarda yaşamasıdır. Fakat bu durum da değişmekte ve askerler için yeni yerleşim binaları inşa edilmektedir.⁵²

IV.IV. Birleşik Arap Emirlikleri- Cebel Ali Limanı

Cebel Ali Limanı, dünyanın derin sularda inşa edilen en büyük yapay limanıdır. Limanın ticari kapasitesi oldukça büyük olmakla birlikte limanda sadece konteynırlar için ayrılan bölüm bir milyon metrekareyi aşmaktadır. Dubai’nin güneybatısında bulunan ve şehre 50 km uzaklıkta olan liman, Ortadoğu’nun en büyük limanı olma özelliğini taşımaktadır. Limanda, ABD’ye ait Nimitz sınıfı uçak gemisi bulunmaktadır. Aynı zamanda saldırı denizaltısı, radar güdümlü kruvazörler ve destroyerler de limanda konuşlanmış durumdadır. Liman, resmî olarak Amerikan

---

⁵⁰ “Ahmed Al Jaber”, **Global Security**, Erişim <http://www.globalsecurity.org/military/facility/ahmed-al-jaber.htm> (20.12.2012)

⁵¹ “Ali Salem”, **Global Security**, Erişim <http://www.globalsecurity.org/military/facility/ali-al-salem.htm> (20.12.2012)

⁵² “Ali Al Salem Air Base”, **Military Bases**, 21.01.2012, Erişim <http://militarybases.com/overseas/kuwait/ali-salem/> (20.12.2012)

üssü olma niteliğini taşımasa da burada bulunan kuvvetlere bakıldığında, Körfezde önemli bir merkez olduğu bilinen bir gerçektir.⁵³

IV.V. Umman

IV.V.I. Mesiya Hava Üssü

1932-1977 yılları arasında İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri tarafından sahip olduğu telekomünikasyon ağı ve sağladığı lojistik imkânlar nedeniyle kullanılan Mesiya Hava Üssü, 1980’de ABD ile Umman Sultanlığı arasında imzalanan “Tesislere Giriş Antlaşması” ile ABD tarafından modernize edilerek tekrar kullanılmaya başlamıştır. Üs, ABD’nin Ortadoğu’nun yanı sıra Kenya, Somali gibi Afrika’nın sorunlu bölgelerine ve diğer muhtemel tehdit alanlarına ve algılarına karşı kullanılabilmesi açısından önemlidir. Üste, ABD’nin harp yedeği malzemeleri de bulunmaktadır ve üssün en önemli özelliklerinden birisi de hava savunmasını, vuruş ve tecridi destekleyici faaliyetler için kolaylık sağlamasıdır. Bunun yanında üs, hava gözlem yeteneği de sağlayarak avantaj sağlamaktadır.⁵⁴

ABD, Mesiya Üssü’nde bir çadırkent kurmuştur. Üs, Tahran’daki rehinelere kurtarılmasında, Irak’ın Kuveyt’ten çıkarılmasında önemli rol oynamıştır.⁵⁵

IV.V.II. Temriy Hava Üssü

ABD ile Umman arasında imzalanan “Tesislere Giriş Antlaşması” neticesinde kurulan üslerden biri olan Temriy Üssü, 26 bin personeli bünyesinde barındırmaktadır. Üs, büyük bir ikmal deposuna sahip olup, üstte görev yapan ilk birlik de Körfez Savaşı sırasında 1660. Amerikan Taktik İkmal Hava Birliği olmuştur. Mesiya Üssü gibi, harp yedeği malzemelerin depolandığı bir yer olan

---

⁵³ John Reed, “All Hands on Deck”, **Foreign Policy**, 19.07.2012, Erişim http://www.foreignpolicy.com/articles/2012/07/19/all_hands_on_deck (20.12.2012)

⁵⁴ Damla Öktem, “ABD-Oman İlişkileri”, **Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi**, 03.05.2010, Erişim <http://www.orsam.org.tr/tr/yazigoster.aspx?ID=769> (20.12.2012)

⁵⁵ “Masirah”, **Global Security**, Erişim <http://www.globalsecurity.org/military/facility/masirah.htm> (20.12.2012)

Temriyt Hava Üssü, ABD, Birleşik Krallık ve Hindistan ile yapılan ortak tatbikatların da merkezi olmuştur.⁵⁶

Temriyt Üssü'nde AC-130 helikopterleri, Commando Solo psikolojik harp uçakları ve diğer destek uçakları bulunmaktadır.⁵⁷

Üssün, ABD'nin bölge politikasındaki önemi büyüktür. Bu nedenle 2010 yılının eylül ayında yapılan ihale sonucunda, Temriyt Hava Üssü'nün, 8,6 milyon dolara yenilenmesine karar verilmiştir.⁵⁸

IV.VI. Katar- El Udeyd Hava Üssü

El Udeyd Hava Üssü, ABD ve müttefik kuvvetleri için, bünyesindeki kargo uçakları, yakıt tankerleri, bombardıman uçakları ve casus jetler ile önemli bir yere sahiptir. Üssün envanterinde, B-1 ağır bombardıman uçakları, KC-135 yakıt tankerleri, E-8 jetleri, C-130, C-17 ve C-5 Galaxy nakliye uçakları, EA-6 elektronik savaş uçakları, P-3 Orion denizaltı avcı uçakları ve EP-3 ve RC-135 Aries sinyal istihbarati uçakları bulunmaktadır.⁵⁹

Üs, bulunduğu konum itibariyle Irak ve Afganistan'daki görevler için lojistik destek sağlamada kullanılmaktadır. Üste bulunan kuvvetler, 379. Amerikan Hava Sevk Birliği ve 83. Birleşik Krallık Hava Sevk Grubu'ndan müteşekkildir.⁶⁰ Üste, 3.300 Amerikalı askeri ve sivil personel görev yapmaktadır. Üs, bölgedeki en büyük üslerden olup 120 uçağın konuşlanabileceği kapasiteye sahiptir.⁶¹

---

⁵⁶ "Thumrait", **Global Security**, Erişim <http://www.globalsecurity.org/military/facility/thumrait.htm> (20.12.2012)

⁵⁷ "Thumrait Air Base", **CNN**, Erişim <http://edition.cnn.com/SPECIALS/2001/trade.center/deployment.map/thumrait.html> (20.12.2012)

⁵⁸ Nick Turse, "Twenty-First Century Blowback? US Military Bases Sprouting like Mushrooms", **Global Research**, 16.11.2010, Erişim http://www.tomdispatch.com/post/175321/tomgram%3Anick_turse_off-base_america/ (20.12.2012)

⁵⁹ John Reed, "All Hands on Deck", **Foreign Policy**, 19.07.2012, Erişim http://www.Foreignpolicy.com/articles/2012/07/19/all_hands_on_deck (20.12.2012)

⁶⁰ "Al Udeid Air Base", **Wikipedia**, (21.12.2012) Erişim http://en.wikipedia.org/wiki/Al_Udeid_Air_Base (20.12.2012)

⁶¹ "Al-Udeid Air Base", **CNN**, Erişim <http://edition.cnn.com/SPECIALS/2003/iraq/forces/coalition/deployment/air.force/al.udeid.html> (20.12.2012)

IV.VII. Suudi Arabistan- İskan Köyü Hava Üssü

2003 yılına dek ABD'nin büyük önem verdiği ve 4.500 askerini barındırdığı İskan Köyü Hava Üssü, buradaki askeri kuvvetlerin Katar'a kaydırılması sonucunda eski önemini kaybetmiştir. Günümüzde üste 4.500 personel meskun haldedir. Riyad Hava Üssü'nün 20 km güneyinde bulunan üste, 64. Amerikan Hava Sevk Birliği karargahı, Suudi Arabistan Milli Savunma Modernizasyonu Programı Merkezi ve ABD'nin Suudi Arabistan Askeri Eğitim Misyonu bulunmaktadır.⁶²

IV.VIII. Türkiye- İncirlik Hava Üssü

23 Haziran 1954'teki "Türkiye-ABD Askeri Kolaylıklar Anlaşması"nın bir sonucu olarak 15 Şubat 1955'te kurulan İncirlik Hava Üssü, günümüze dek birçok önemli olaya tanıklık etmiştir. ABD açısından, her ne kadar günümüzde çok etkin olarak kullanılmasa da, Soğuk Savaş döneminde önemli bir yere sahip olan hava üssünü dünya gündemine getiren en önemli olay, ABD ile SSCB arasında yaşanan "U-2" krizi olmuştur. 1 Mayıs 1960'ta, SSCB toprakları üzerinde uçarken SSCB güçleri tarafından düşürülen U-2 casus uçağının ilk olarak İncirlik'ten kalktığı anlaşılmış ve uluslararası hukuka uygun olmayan bu uçuşlar Soğuk Savaş'ın hız kazanmasına neden olmuştur. SSCB toprakları üzerinde bu tür casus uçakların uçuşu, Başkan Kennedy tarafından durdurulmuştur. Bu tür olayların Türk kamuoyunda da olumsuz etkilere neden olması 3 Temmuz 1969'da iki ülke hükümeti arasında yeni bir anlaşmanın yapılmasını sağlamıştır. Bu tarihe kadar sayıları 27 bin kadar olan Amerikan askerleri, başka görevlere gönderilmiş ve üsteki asker sayısı 6.400'e düşmüştür.⁶³

Üs, Lübnan Krizi'nde, Kara Eylül olaylarında, Arap-İsrail Savaşlarında, İran Devriminde, Çöl Fırtınası Harekâtında, Çekiç Güç ve sonrasında Keşif Güç'ün komuta ve kontrolünde önemli bir rol oynamıştır. Üste biri 9 km uzunluğunda, diğeri ise 10 km uzunluğunda iki ayrı pist bulunmaktadır. Üste halihazırda 39. Amerikan Hava Kanat Birliği bulunmaktadır. Birliğin bünyesinde kontrolör, görev destek,

⁶² "Eskan Village Air Base", 21.02.2012, Erişim <http://militarybases.com/overseas/saudi-arabia/eskan-village/> (20.12.2012)

⁶³ Abdülhamit Bilici, "İçimizdeki sır: İncirlik", **Aksiyon Dergisi**, 21.02.1998, Erişim <http://www.Aksiyon.com.tr/aksiyon/haber-3477-34-icimizdeki-sir-incirlik.html> (20.12.2012)

mühendis, iletişim, sözleşme, lojistik hazırlık, kuvvet destek, güvenlik kuvvetleri, medikal, bakım ve operasyon bölükleri bulunmaktadır.⁶⁴

ABD, 14 Mart 1995'te Türk Hükümeti ile imzaladığı Stockpile Antlaşması ile üste nükleer silah bulundurma hakkına sahip olmuştur.⁶⁵ Günümüzde 60 veya 70 adet B61 tipi nükleer bombanın İncirlik Üssü'nde saklandığı iddia edilmektedir.⁶⁶

2011 yılının kasım ayında ABD, Türkiye'nin terörle mücadelesine destek vermek amacıyla, dört adet insansız hava uçağı Predatör'ü İncirlik Üssü'nde konuşlandırmıştır.⁶⁷

İncirlik Üssü'nün yönetimi ve denetimi Türk Silahlı Kuvvetleri'nin görev alanındadır. Türk Silahlı Kuvvetleri'ne bağlı olarak üste görev yapan birlik, 10. Tanker Üs Komutanlığı'dır.

V. ABD'NİN ORTADOĞU'DAKİ ASKERİ GELECEĞİ

2010 yılı sonlarında, ABD'nin Orta Doğu politikasını güçlü bir şekilde etkileyecek olan ve "Arap Baharı" olarak adlandırılan olaylar silsilesi, Orta Doğu'nun kaderini, belki de gelecek yüzyılını tamamen değiştirebilecek niteliğe sahiptir. Yemen ve Suriye'deki iç savaş hâli, Irak, Lübnan gibi diğer Arap ülkelerindeki istikrarsızlıklar, Afganistan'ın belirsiz geleceği, monarşilerin tahtlarının sallantıda olması ABD'nin Orta Doğu stratejilerini şekillendirmektedir. Bunlarla birlikte Filistin-İsrail ve Mübarek rejiminin devrilmesi sonrasında ortaya çıkan Mısır-İsrail anlaşmazlığı hâlâ bölgesel ve küresel düzeni tehdit etmeye devam etmektedir. İran konusu ise sıcaklığını korumaya devam ederken, "Şii hilali" gibi kavramlar çevre ülkelerde, nükleer enerji sorunu da tüm dünyada tehdit algılanmasına sebebiyet vermektedir.

Arap Baharı sonrasındaki dönemde ABD, bugüne kadar devam ettirdiği "sadece yönetimleri muhatap alma" stratejisinden vazgeçip kamu diplomasisi yoluyla "Arap

---

⁶⁴ "İncirlik Air Base Units", Erişim <http://www.incirlik.af.mil/units/index.asp> (20.12.2012)

⁶⁵ Kutay Tefik Karagöz, "İncirlik Üssü ve ABD", *Akademik Perspektif*, 11.06.2012, Erişim <http://akademikperspektif.com/2012/06/11/incirlik-ussu-ve-abd/> (20.12.2012)

⁶⁶ "ABD'nin İncirlik isyanı", *CNNTURK*, 06.02.2012, Erişim <http://www.cnnturk.com/2012/gun-cel/02/06/abd-nin-incirlik-isyan/647844.0/index.html> (20.12.2012)

⁶⁷ "4 Predator İncirlik'te", *CNNTURK*, 15.11.2011, Erişim <http://www.cnnturk.com/2011/turkiye/11/15/4.predator-incirlikte/636781.0/index.html> (20.12.2012)

halklarını muhatap alma” yoluna gitmek zorunda kalabilir. Yenilenebilir enerji kaynaklarına ağırlıklı bir önem veren ve muhtaç olduğu enerji kaynaklarını kendi ülkesinden elde etmeye başlayan ABD, petrol zengini Körfez ülkelerinde reform yanlısı hareketlerin ve güçlü altyapılara dayanan kalkınma hamlelerin destekçisi olacaktır. Zira, tek-kutuplu ve ABD hegemonyasına dayanan uluslararası sistemde, Çin Halk Cumhuriyeti ve yükselmekte olan Rusya, Hindistan gibi ülkeler, gelecekte ABD’nin süper güç olma durumuna meydan okuyacak kapasiteye sahip olacaklardır. Yükselen güçler her ne kadar güçlenseler de, askerî ve ekonomik yönden, kısa zaman diliminde ABD’yi yakalamaları mümkün görünmemektedir. ABD’nin tüm dünyayla kurduğu karşılıklı bağımlılık ilişkisi ve kapitalizmin neredeyse tüm ülkelere girmiş olması da, ABD açısından bir avantaj sağlamaktadır. ABD’nin, Bahreyn’deki ayaklanmaya karşı olumsuz tepki vermesi, Orta Doğu’daki stratejik bölgelerden ayrılmaması, petrol sahalarından uzaklaşmaması, İran’ın bu bölgelerde etkili olmaması ve doğrudan Amerikan askerî ve ekonomik çıkarlarını tehdit etmemesiyle ilişkilidir. ABD, birçok ülkenin bütçesini katlayacak askerî harcamalarında kesintiye giderek, ekonomisini canlı tutmaya çalışacaktır. Bu yüzden de “zor” a dayanan hegemonik yaklaşımdan “rıza”ya dayanan hegemonik yaklaşıma bir geçiş yaşamaktadır. Bu geçiş döneminin etkisi günümüzde görülmektedir. Zira ABD, İsrail-Filistin sorununda da, Obama yönetimiyle başlayan yeni bir anlayış benimsemiştir. Kabul etmek gerekir ki, hem ABD hem de İsrail esasında Orta Doğu’ya yabancı olan güçlerdir. Bu iki yabancı hikâyesinin en talihsiz yanı da, bugüne kadar büyük yabancının küçük yabancının peşine takılarak bölgesel siyaset üretmiş olmasıdır. ABD’nin iç siyasete yönelik yürüttüğü Orta Doğu politikası, fayda sağlamaktan öte daha uzun sürebilecek bir hegemonya ve küresel liderlik öyküsünün hemen giriş kısmında sona yaklaşmasına sebebiyet vermiştir. Begin ve Bush doktrinlerinin, bölgede İsrail’den daha güçlü bir ülkenin varlığını engellemeye yönelik yapısı günümüzde de devam etmektedir. Dolayısıyla bölgenin istikrarsız görüntüsünü değiştirmek mucize haline gelmektedir. Bölgede akan kan ve gözyaşının durması, bu doktriner yapının değişmesiyle mümkündür. Bu da ancak ABD’nin, bölgenin demokratik, köklü ve hadarî güçleriyle sağlam ilişkiler kurmasıyla mümkün olabilir. Medeniyetlerin ve dinlerin çıkış noktası olan Orta Doğu’da, ABD’nin, kendisine bölgesel bir “kardeş” ve bölgenin “ağabey”i olacak

olan bir devletten çok, bölgede yaşayan halklar tarafından kabul görmüş ve bölgeye tepeden bakmayacak, ekonomik ve siyasi alan başta olmak üzere karmaşık karşılıklı bağımlılık bağlarını güçlü bir şekilde tesis edecek müttefiklere ihtiyacı olacaktır. “Enerji” gibi ABD açısından hayati öneme sahip bir konuda ABD, çatışmacı bir dil kullanmaktansa barışı getirecek bir dili savunursa – İslamophobia’ya karşı mücadele ederse, İsrail-Filistin meselesini çözüp halkın artık istemediği monarşiler yerine demokrasileri desteklerse- bölgede kalıcı olabilecektir. Askeri gücün her şey demek olmadığı Irak ve Afganistan’da bariz bir şekilde görülmüştür.

VI. SONUÇ

ABD, önümüzdeki dönemde dominant güç olmaya devam edecektir. Fakat bu gücünü, askeri yöntemlerle değil “akıllı gücü”nü kullanarak pekiştirmesi, Orta Doğu’da barış ve istikrarın sağlanması açısından büyük bir önem arz etmektedir. ABD’nin, yeni-muhafazakar şahin bir dış politika anlayışından, halklarının iradesini yansıtan demokratik devletleri merkezine alacak yumuşak bir siyaset izlemesi, ABD ile Orta Doğu ülkeleri arasında kazan-kazan ilişkisine, bu da belki de tüm dünyaya yayılarak “kalıcı bir barış”ın temelini oluşturacaktır.

KAYNAKÇA

“4 Predator İncirlik'te”, *CNNTURK*, 15.11.2011, Erişim <http://www.cnnturk.com/2011/turkiye/11/15/4.predator.incirlikte/636781.0/index.html>

“ABD, Bahreyn'deki deniz üssünü iki katına çıkarıyor”, *Yakın Doğu Haber*, 27.05.2010, Erişim http://www.ydh.com.tr/HD7931_abd-bahreyndeki-deniz-ussunu-iki-katina-cikariyor.html

“ABD'nin İncirlik isyanı”, *CNNTURK*, 06.02.2012, Erişim <http://www.cnnturk.com/2012/guncel/02/06/abdinin.incirlik.isyani/647844.0/index.html>

“Ahmed Al Jaber”, *Global Security*, Erişim <http://www.globalsecurity.org/military/facility/ahmed-al-jaber.htm>

“Al-Udeid Air Base”, *CNN*, Erişim <http://edition.cnn.com/SPECIALS/2003/iraq/forces/coalition/deployment/air.force/al.udeid.html>

“Al Udeid Air Base”, *Wikipedia*, (21.12.2012) Erişim http://en.wikipedia.org/wiki/Al_Udeid_Air_Base

Alexander, David, “Norman Schwarzkopf, U.S. commander in Gulf War, dies at 78”, *REUTERS*, 28.12.2012, Erişim <http://www.reuters.com/article/2012/12/28/us-usa-schwarzkopf-idUSBRE8BR01920121228>

“Ali Salem”, *Global Security*, Erişim <http://www.globalsecurity.org/military/facility/ali-al-salem.htm>

“Ali Al Salem Air Base”, *Military Bases*, 21.01.2012, Erişim <http://militarybases.com/overseas/kuwait/ali-salem/>

“Bagram Airfield”, *Wikipedia*, 22.12.2012, Erişim http://en.wikipedia.org/wiki/Bagram_Airfield

Bilici, Abdülhamit, “İçimizdeki sır: İncirlik”, *Aksiyon Dergisi*, 21.02.1998, Erişim <http://www.Aksiyon.com.tr/aksiyon/haber-3477-34-icimizdeki-sir-incirlik.html>

“Camp Eggers”, *Global Security*, Erişim http://www.globalsecurity.org/military/facility/camp_eggers.htm

“Camp Leatherneck: Helmand Province”, *NATGEOCHANNEL*, Erişim <http://natgeotv.com/uk/camp-leatherneck-helmand-province/about>

“Camp Rhino”, *Wikipedia*, 20.10.2012, Erişim http://en.wikipedia.org/wiki/Camp_Rhino

Davis, Lynn E., Pettyjohn, Stacie L., Sisson, Melanie W., Worman, Stephen M., McNerney, Michael J., “U.S. Overseas Military Presence-What Are The Strategic Choices”, *RAND COOPERATION*, 2012, Erişim <http://www.rand.org/pubs/monographs/MG1211.html>

Department of Field Support, *UNITED NATIONS*, Erişim <http://www.un.org/en/peacekeeping/about/dfs/>

Dufour, Jules, “The Worldwide Network of US Military Bases”, *Global Research*, 01.07.2012, Erişim <http://www.globalresearch.ca/the-worldwide-network-of-us-military-bases/5564>

“En büyük petrol müşterisi ABD ordusu”, *NTVMSNBC*, 30.11.2012, Erişim <http://www.Ntvmsnbc.com/id/25402335/>

Erhan, Çağrı, “1945-1960 ABD ve NATO’yla İlişkiler”, Baskın Oran (ed.), *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, cilt I. 6. Baskı, İstanbul, İletişim Yayınları, 2002

Erhan, Çağrı, –Kürkçüoğlu, Ömer, “1945-1960 Orta Doğu’yla İlişkiler”, Baskın Oran (ed.), *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, cilt I. 6. Baskı, İstanbul, İletişim Yayınları, 2002

Ertan, Fikret, “ABD-Afganistan-Kırgızistan ve Orta Asya...”, *Zaman Gazetesi*, 10.08.2010, Erişim <http://www.zaman.com.tr/abd-afganistan-kirgizistan-ve-orta-asya/1014241.html>

“Eskan Village Air Base”, *Military Bases*, 21.02.2012, Erişim <http://militarybases.com/overseas/saudi-arabia/eskan-village/>

“FOB Delhi”, *Wikipedia*, 19.04.2012, Erişim http://en.wikipedia.org/wiki/Forward_Operating_Base_Delhi

Frost, Paul, “Unintended Consequences of an Expanded U.S. Military Presence in the Muslim World”, *Institute for the Study of Diplomacy*, Spring 2003, Erişim isd.georgetown.edu/files/military.pdf

Hodge, Nathan, “U.S. Builds Afghan Air Base, but Where Are the Planes?”, *Wall Street Journal*, 24.07.2012, Erişim <http://online.wsj.com/article/SB10001424052702303292204577517010230335018.html>

“Incirlik Air Base Units”, *US AIR FORCE*, Erişim <http://www.incirlik.af.mil/units/index.asp>

“Installation Information”, *CNIC // NAVAL SUPPORT ACTIVITY BAHRAIN*, Erişim <http://www.cnic.navy.mil/bahrain/>

“İyi akşamlar Kandahar kule!”, *Diplomatik Gözlem Dergisi*, 09.04.2009, Erişim <http://www.diplomatikgozlem.com/TR/belge/1-4177/iyi-aksamlar-kandahar-kule.html>

“Jalalabad Airfield”, *Global Security*, Erişim http://www.globalsecurity.org/military/world/afghanistan/jalalabad_afld.htm

“Kabul International Airport”, *Global Security*, Erişim http://www.globalsecurity.org/military/world/afghanistan/kabul_international.htm

“Kabul International Airport”, *Wikipedia*, 22.12.2012, Erişim http://en.wikipedia.org/wiki/Kabul_International_Airport

Karagöz, Kutay Tevfik, “İncirlik Üssü ve ABD”, *Akademik Perspektif*, 11.06.2012, Erişim <http://akademikperspektif.com/2012/06/11/incirlik-ussu-ve-abd/>

Keskin, Funda, “ABD Başkanlarının Ünlü Doktrinleri Kutusu”, Baskın Oran (ed.), *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, cilt I. 6. Baskı, İstanbul, İletişim Yayınları, 2002

“Life At Bagram”, *The Daily Beast*, 04.07.2007, Erişim <http://www.thedailybeast.com/newsweek/2007/07/04/life-at-bagram.html>

“Masirah”, *Global Security*, Erişim <http://www.globalsecurity.org/military/facility/masirah.htm>

“Mazar-e Sharif”, *Global Security*, Erişim http://www.globalsecurity.org/military/world/afghanistan/mazar-e-sharif_afld.htm

“NATO Training Mission – Afghanistan”, *ISAF*, 05.11.2012, Erişim <http://www.isaf.nato.int/subordinate-commands/nato-training-mission-afghanistan/index.php>

Öktem, Damla, “ABD-Oman İlişkileri”, *Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 03.05.2010, Erişim <http://www.orsam.org.tr/tr/yazigoster.aspx?ID=769>

“Prof. Dr. Aleksandr Knyazev ile Söyleşi”, *ORSAM*, 25.03.2011, Erişim <http://www.orsam.org.tr/tr/orsamkonukgoster.aspx?ID=276>

“RC – Southwest”, *ISAF*, 19.04.2012, Erişim <http://www.isaf.nato.int/subordinate-commands/rc-southwest/index.php>

Reed, John, “All Hands on Deck”, *Foreign Policy*, 19.07.2012, Erişim http://www.foreignpolicy.com/articles/2012/07/19/all_hands_on_deck

Shah, Anup, “World Military Spending”, *GLOBAL ISSUES*, 06.05.2012, Erişim <http://www.globalissues.org/article/75/world-military-spending>

“Shaikh Isa”, *Global Security*, Erişim <http://www.globalsecurity.org/military/facility/shaikh-isa.htm>

Shanker, Thom, “U.S. Arms Sales Make Up Most of Global Market”, *The New York Times*, 26.08.2012, Erişim http://www.nytimes.com/2012/08/27/world/middleeast/us-foreign-arms-sales-reach-66-3-billion-in-2011.html?_r=0

Shmitt, Eric, and Golden, Tim, “U.S. Planning Big New Prison in Afghanistan”, *The New York Times*, 22.05.2008, Erişim www.nytimes.com/2008/05/17/world/asia/17detain.html?pagewanted=2&r=2&th&emc=th

“South District turns over Shindand strategic airlift apron, cargo and passenger terminals”, *US Army Corps of Engineers*, 14.01.2012, Erişim <http://www.aed.usace.army.mil/AES/TAS-NR12-01-14.asp>

“Thumrait”, *Global Security*, Erişim <http://www.globalsecurity.org/military/facility/thumrait.htm>

“Thumrait Air Base”, *CNN*, Erişim <http://edition.cnn.com/SPECIALS/2001/trade.center/deployment.map/thumrait.html>

Top Civilian and Military Leaders, *US DEFENSE*, Erişim <http://www.defense.gov/home/top-leaders/>

Tristam, Pierre, “American Interests in Bahrain”, *ABOUT*, Erişim <http://middleeast.about.com/od/bahrain/a/American-Interests-In-Bahrain.htm>

Turse, Nick, “Twenty-First Century Blowback? US Military Bases Sprouting like Mushrooms”, *Global Research*, 16.11.2010, Erişim http://www.tomdispatch.com/post/175321/tomgram%3A_nick_turse_off-base_america_/

“U.S. and NATO start to vacate some of 600 bases in Afghanistan in preparation for withdrawal of most combat troops at end of 2014”, *The Free Library*, Erişim <http://www.thefreelibrary.com/U.S.+and+NATO+start+to+vacate+some+of+600+bases+in+Afghanistan+in...-a0295114216>

Vine, David, “The Pentagon’s New Generation of Secret Military Bases”, *Mother Jones*, 16.07.2012, Erişim <http://www.motherjones.com/politics/2012/07/pentagon-new-generation-military-bases-tom-dispatch>

Yılmaz, Türel, “*Uluslararası Politikada Ortadoğu- Birinci Dünya Savaşından 2000’e*”, Ankara, Akçağ Yayınları, 2004